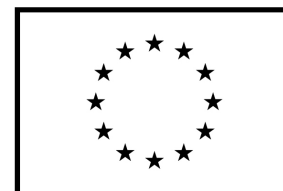

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PaedDr. Zuzana Jabczunová

Inovatívna metóda vyučovania čítania

SFUMATO

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov, 2012

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: PaedDr. Zuzana Jabczunová

Kontakt na autora: Základná škola Petrovany 274, 08253 Petrovany
jabczunovazuzana@centrum.sk

Názov OPS/OSO: Inovatívna metóda vyučovania čítania - SFUMATO

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2012

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Marta Paligová

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesijný a kariérny rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

čitateľské zručnosti, plynulé čítanie, splývavé čítanie, čítanie s porozumením, netradičné metódy vyučovania čítania, odstraňovanie problémov pri čítaní

Anotácia

Táto edukačná práca je zameraná na možnosť využitia metódy SFUMATO pri nácviku čítania u žiakov základnej školy. Svoju prácu som rozdelila na teoretickú a praktickú časť. Teoretická časť obsahuje vznik metódy SFUMATO ako aj jej metodiku. Praktická časť popisuje SFUMATO ako efektívnu metódu výučby prvopočiatového čítania na základnej škole.

OBSAH

Úvod	5
1 Splývavé čítanie – „Sfumato“	6
1.1 Vznik metódy „Sfumato“	6
1.2 Metodika „Sfumato“	6
1.2.1 Všeobecné pravidlá	6
1.2.2 Technika čítania metódou „Sfumato“	8
1.2.2.1 EXPOZÍCIA Hlásky (uvedenie písmena).....	8
1.2.2.2 1. STUPEŇ SYNTÉZY (syntéza dvoch hlások).....	8
1.2.2.3 2. STUPEŇ SYNTÉZY (syntéza troch hlások - princíp jednoslabičnosti).....	9
1.2.2.4 3. STUPEŇ SYNTÉZY (čítanie slov, čítanie zo šlabikárov).....	10
1.3 Čitateľské desatoro – „SFUMATO“ a jeho prínos	11
1.4 Klady splývavého čítania.....	12
2 Aktivity na nácvik plynulého čítania.....	12
2.1 Hlásky.....	12
2.2 Aktivita: Dramatizácia rozprávky.....	14
2.3 Dramatizácia rozprávky Červená čiapočka.....	14
2.4 Aktivita: Zvukové hádanky alebo Zvuky z truhlice.....	17
2.5 Aktivita: Čokoláda.....	17
2.6 Aktivita: Bola raz jedna trieda.....	18
2.7 Aktivita: Projekt o jablčku.....	18
2.7.1 Spoločný strom - Naša Jabloň.....	19
2.7.2 Aktivita: Výroba sadrového jablka.....	19
2.7.3 Aktivita: Jablkové počty.....	20
2.7.4 Aktivita: Výstavka plodov jesene.....	20
2.8 Aktivita: Modelovanie písmen.....	21
2.9 Aktivita: Skladačka.....	21
2.10 Aktivita : Ako sa hláska vybrala na vandrovkú.....	22
2.11 Aktivita: Kamarátka veta.....	22
2.12 Aktivita: Na kúzelníkov.....	23
2.13 Aktivita: Hľadaj svoj domček.....	23
2.14 Aktivita: Cestovanie do Slabikova.....	23
2.15 Aktivita: Hlásky , nájdite sa!.....	24
2.16 Aktivita: Vnímanie reči.....	24
2.17 Aktivita: Zábavné čítanie.....	24
2.18 Aktivita: Ktoré slovo tu nepatrí?.....	24
2.19 Aktivita: Projekt – Čarovný les.....	24
2.19.1 Aktivita: Zvieratka.....	25
2.19.2 Aktivita: Strašidielka.....	26
2.19.3 Príprava na zimný spánok - vyplnenie pracovného listu.....	27
2.19.4 Na jazere - vyplnenie pracovného listu, čítanie zo šlabikára – Teč vodička, teč....	27
Záver	28
Zoznam bibliografických zdrojov.....	29
Zoznam príloh	30
Príloha č. 1.....	31
Príloha č. 2.....	32

ÚVOD

Čo je to čítanie? Ide o vnímanie informácie zapísanej pomocou písmen. Vedieť čítať znamená rozumieť tlačenej ako aj písanej reči. Vedieť dobre čítať je v dnešnej spoločnosti nevyhnutnosťou. Aby človek porozumel čítaniu, je nutné, aby poznal grafickú podobu slov a aby dokázal tieto slová previesť v hovorenú reč. Dôležité je vedieť si vytvoriť predstavy o obsahu čítaného slova a premýšľať o ňom. Dokonalejšie osvojenie techniky čítania vedie k lepšiemu pochopeniu textu a porozumeniu obsahu.

Pri čítaní sa oči pohybujú zľava doprava. V niektorých miestach sa však zastavia a sústredia na danú časť textu. Takémuto zastaveniu hovoríme fixácia. Oči sa často vracajú na predošlé slová či riadky textu takzvaná regresia. Tieto skoky robíme najmä vtedy, keď sa vyskytne slovo, ktoré nevieme jednoznačne spracovať v kontexte vety na nevedomej úrovni. Skôr, než by sme stihli začať uvažovať (a väčšinou by zapojenie vedomého uvažovania stačilo na pochopenie), sa zrak vráti naspäť. Toto spôsobuje isté zdržanie, najmä nesústreďený čitateľ robí takýchto spätných skokov veľa a často po prečítaní vety zistí, že aj tak nevie, o čom bola. Čím vyspelejší je čitateľ, tým menej regresných pohybov jeho oči vykonávajú.

Ako je to s rýchlou čítania? Medzi limitujúce faktory patria: rýchlosť pohybu očí, veľkosť zorného poľa, v ktorom dokážeme čítať, subvokalizácia. Oči sa pohybujú dostatočne rýchlo, aby ich vplyv na rýchlosť čítania bol zanedbateľný; čas trvania sakádového pohybu je asi 20 ms, takže okolo 90% času venovaného čítaniu tvoria fixácie (Perception 2004, volume 34, str. 109-120).

Úroveň čítania ako schopnosti sa počas života mení. Deti na základnej škole, najmä na prvom stupni, vynakladajú na samotné čítanie maximálne úsilie a obsah chápu skôr z fonetickej podoby čítaného, keďže čítajú nahlas alebo s využitím subvokalizácie. Preto nemôžeme od detí očakávať serióznu prácu s textom: nedokážu popri čítaní vyčleňovať myšlienky a vnímať logickú štruktúru textu.

Vo svojej práci sa zaoberám prvopočiatčným čítaním na základnej škole. K tejto téme ma viedla prax vyučovania čítania a písania žiakov prvého ročníka a problémov, s ktorými som sa stretávala u svojich žiakov pri plynulom čítaní. Aj napriek dostatočnej domácej príprave a času, ktorému sme sa venovali v škole, niektorí žiaci nedokázali čítať plynule. Najčastejšie chyby boli takzvané podvojnité čítanie, opakovanie slov. Vynechávali, alebo pridávali hlásky. Nastávali problémy pri čítaní slov so skupinou spoluhlások. Snažila som sa učiť ich čítať intuitívne očami dopredu a tak odbúrať slabikovanie, či takzvané podvojnité čítanie. Pred niekoľkými rokmi som sa dozvedela o zaujímavej metóde čítania „SFUMATO“. Táto metóda ma zaujala a začala som ju aplikovať vo vyučovacom procese.

1 SPLÝVAVÉ ČÍTANIE - „SFUMATO“

Talianske slovo sfumato (odvodené od slova fumo, dym). „Sfumato“ je maliarska technika Leonarda da Vinci (obdobie renesancie). Ide o prekrývanie prechodov medzi svetlom a tieňom takzvanou *šerosvitov* maľbou. Musia sa dokonale poznať zákony komplementárnych farieb a ich väzieb. Táto analógia sa objavuje v obore elementárnej pedagogiky ako metodika „SFUMATO“ a – jedna z jej techník – Splývavé čítanie.

1.1 Vznik metódy „SFUMATO“

Autorkou a propagátorkou metódy prvopočiatočného čítania Sfumato je PaedDr. Mária Navrátilová. Je to pedagogička s viac než tridsaťročnými pedagogickými skúsenosťami. Pôvodným povoláním je Mária Navrátilová operetnou speváčkou a učiteľkou s hudobno-dramatickým zameraním. Počas praxe si začala overovať a aplikovať rôzne metódy, ktoré vyvinula pri svojej práci učiteľky klavíru a spevu. Techniku splývavého čítania začala formulovať v roku 1974 ako učiteľka materskej školy. Na doporučenie popredného svetového psychológa, profesora Zdeňka Matějčka, aplikovala svoju novú metodiku v prvom ročníku ZŠ po dobu 11 rokov, aby preukázala účinnosť a efektivitu tejto metódy učenia čítania na výsledkoch svojich žiakov. Mária Navrátilová navrhla a realizovala projekt ABC Music na základe inkluzívneho vzdelávania. Od konca 80. Rokov poriada PaedDr. Navrátilová semináre na ktorých zoznamuje účastníkov s metodikou čítania „SFUMATO“.

1.2 Metodika „SFUMATO“

1.2.1 Všeobecné pravidlá

V súčasnej dobe sa stále stretávame s neúspechmi žiakov prvých tried v čítaní, a preto je dôležité nielen poruchy pomenovať, ale hlavne postihnúť príčinu zlého čítania a týmto nesprávnym prejavom predchádzať. Na ceste k dobrému čítaniu musíme prejsť celým radom plynulých prechodov. Súhrou jednotlivých funkcií získame komplexné čítacie schopnosť. Metodika Sfumato rieši zbytočné školské zlyhávanie. Technika splývavého čítania rieši prenos zmyslových informácií a ich spracovanie.

Jednotlivé orgány, ktoré sa zúčastňujú pri procese učenia, nadväzujú na seba v presnej postupnosti ZRAK-HLAS-SLUCH. Z hľadiska fyziológie centrálného nervového systému a zmyslového vnímania orgány pracujú na základe spätných väzieb, pre ktoré je vytvorený dostatočný časopriestor, dochádza na "pozadí" (v CNS) k vedomému spracovaniu, k vytvoreniu dokonalého, bezchybného dynamického stereotypu.

- Pracujeme od jednoduchšieho k zložitejšiemu na základe jednoznačnosti predkladaného (zákon kontrastu) nielen z hľadiska zraku a sluchu, ale i z hľadiska hlasového aparátu, ktorému je nutné venovať rovnakú dôležitosť, pozornosť (pozri výber písmen).
- Dodržiavame správne fyziologické tvorenie hlások s dlhou expozíciou a správnu intonáciou (viď obr. č. 1) na zážitkové učenie preto, aby došlo k lepšiemu zapamätaniu. Pracujeme krokovo - na každý nasledujúci krok postúpime až po dokonalom zvládnutí toho predchádzajúceho kroku.
- S udržiavacím prvkom pracujeme v rámci využitia medzipredmetných vzťahov tak, aby sa vytvorili dokonalé zrakové aj sluchové obrazy. Pracujeme s vybavovaním obrazov, dokresľovaním, aby znalosť predloženého nebola len globálna, ale aj detailná. Tým docielime dokonalý obraz.

- intonačný vývoj (viď. obr. č. 1) má svoje zákonitosti vychádzajúce z intonácie ľudskej reči a opierajúci sa o genetický vývoj. Fyziologické tvorenie hlások a ich napojovanie prebieha s ohľadom na rešpektovanie zmien pri spomalení procesu, teda tak, aby bol zachovaný hlasný čítacie prejav.
- Voľba písmen O, S, B, U, A má svoje opodstatnenie; aby došlo k správnej zrakovej i sluchovej analýze, nemalo by sa ich poradie zamieňať. Podporí sa aj pripravenosť hlasového aparátu pre dokonalú plynulou čítacie techniku s ohľadom na dychovú kapacitu (dochádza k postupnému predlžovaniu dychové frázy).

PÍSMENO (HLÁSKA)

SLABIKA

JEDNOSLABIČNÉ SLOVO

DVOJSLABIČNÉ SLOVO

SLOVO VO VETE

VIAČ SLOV VO VETE

Obrázok č.1: Intonačný vývoj

Prameň:ABC Music 2007 str.2

Predpokladom úspechu používanie metódy Sfumato je:

- učiteľ musí byť sám hlboko zaujatý obsahom
- nič nesmie považovať za stratu času
- vidieť vzťah medzi telesnými, duševnými i rytmickými zákonitosťami vo vývoji dieťaťa (schopnosť empatie).

1.2.2 Technika čítania metódou „Sfumato“

1.2.2.1 EXPOZÍCIA Hlásky (uviedenie písmena).

Príprava zrakového, hlasového a sluchového aparátu. Vyvodzovania písmena využitím medzipredmetových vzťahov. Využívame pohybový, hudobný, dramatický, výtvarný prvok a činnosť výchovu (zapojenie hmatu, jemnej motoriky).

OKO - kmitá, nahliada dostatočne dlho na písmeno;

HLAS - dlho exponuje hlásku správne fyziologicky, učí sa tzv. volať vo svojej hovoriaci tónine (Dodržiavanie hlasové hygieny).

SLUCH - sa učí zvukovú podobu predloženej litery exponované hlasom. Sluchová dráha je oveľa komplikovanejšie než väčšina iných sensorických dráh, preto je treba dostatočného času k napočúvanie. Z hľadiska sluchovej analýzy predkladáme hlásky v čo najväčšom protikladu, aby došlo k ich dokonalému rozlíšenie.

Technika je založená na princípe protikladov. Poradie pre výučbu začína hláskami **O, S, B, U, A**. Deti sa naučia správne hlásky vyslovovať na základe citelných rozdielov pri práci s dychom a artikuláciou.

- "O" je tón, tvoria silu hlasu, je základom volanie, má silný vnútorný náboj, neprepína hlasivky.
- "S" je zvuk, dlhotrvajúci, učí hospodáriť s dychom.
- "B" je tlačenej expozície, sluchovo pripravuje na tvorbu slabiky.
- "U" je tón, je vhodným kontrastom v spôsobe tvorenia k hláske "O".
- "A" je tón, základ pre tvorbu dvojhlásky.

Nácvik jednotlivých hlások prebieha v koordinácii zraku, sluchu a hlasu. Po zvládnutí hlások **O, S, B, U, A** pokračujeme ďalšími hláskami a pristupujeme k prvému stupňu syntézy.

1.2.2.2 1. STUPEŇ SYNTÉZY (syntéza dvoch hlások).

Vo fáze prvého stupňa syntézy učíme čítanie so zámenou písmen a zameriavame sa na sluchový výcvik. Najskôr zamieňame samohlásky, potom spoluhlásky.

OKO - po fixačným pohybu nastáva sakadický pohyb z písmena na písmeno v presnej postupnosti ešte v čase hlasové expozície 1. hlásky => oko pracuje dopredu (v predstihu) tak, aby došlo k spracovaniu všetkých spätných väzieb v centrálnej nervovej sústave. Jedná sa o vedomé kontrolované spracovania;

HLAS - na základe inervácie svalstva hlasového aparátu exponujeme druhú hlásku naviazaním (bez prerušenia). Snažíme sa o vyslovovaní legatovým spôsobom (pozri intonačne krivka - graf);

SLUCH - z dôvodu dokonalej sluchovej analýzy postupujeme od väčšieho kontrastu k menšiemu: ZVUK - TÓN, TÓN - TÓN.

Syntéza dvoch hlások prebieha v koordinácii všetkých zúčastnených zmyslových orgánov prostredníctvom hlasového aparátu, teda v presnej postupnosti ZRAK - HLAS - SLUCH veľmi pomaly, aby došlo k vytvoreniu bezchybného dynamického stereotypu, ktorý je základom pre správne vytvorenie techniky čítania. Centrálna nervová sústava má dost' času na vytvorenie všetkých spätných väzieb a tempo si volí podľa rýchlosti spracovania. Uplatňuje sa tu individuálny časový spínač pre vytvorenie dynamického stereotypu. Pri Legátovej prevedení (napojovanie dvoch hlások) dbáme na správne fyziologické tvorenie a hlasný prejav, čo sa prejavuje v správnej intonácii (pozri graf intonačného vývoja). Uplatňujeme zákon kontrastu. Prvý aj druhú hlásku tvoríme vždy čo najdlhšie, tak aby nám stačila dychová kapacita. V tomto okamihu opäť dochádza k výcviku dychového i hlasového aparátu.

- Najprv prebieha spojenie zvuku a tónu bez prerušenia. Žiak sa učí dokonale rozlišovať samohlásky o, u, a vedľa spoluhlásky (SO, SU, SA).
- Náročnejší je spojenie dvoch tónov (LO, LU, LA; MO, MU, MA).
- Postupne pridávame ďalšie samohlásky E, I.
- Pre kontrolu dokonalé sluchovej analýzy samohlásky vedľa spoluhlásky zamieňame samohlásky (SO - SE, LO - LE a pod)

Pre upevnenie používame písmenkovú abecedu, kde žiaci na doštičke podľa pokynov učiteľky umiestňujú písmená.

1.2.2.3

2. STUPEŇ SYNTÉZY (syntéza troch hlások - princíp jednoslabičnosti).

Začína sa tvoriť čítacie návyk. Vedeíme žiaka k obsahu prečítaného, aby nedošlo len k izolovanému technickému spracovaniu znakov. V prvej fáze druhého stupňa syntézy používame len dlho vytvárajúcim hlásky. Proces je stále pomalý a expozície každej hlásky je dlhá. Sústreďujeme sa na predimenzovanie dĺžky prvej hlásky, aby sme oko sústredili na prvé písmeno. Uprednostníme fixačné pohyby pred sakadickým. Treťou hlásku exponujeme hlasno čo možno najdlhšie. Sluch má dostatok času na napočítanie a na rozlíšenie troch hlások. Predlžujeme dychovou frázou pre expozíciu ďalších hlások. Analyzuje sa ZVUK-TÓN-ZVUK, TÓN-TÓN-ZVUK, TÓN-TÓN-TÓN. Z hľadiska intonácia dodržíme melodickú linku podľa grafu intonačného vývoja, ktorý vychádza z fyziologického tvorenia hlások a ich napojovanie.

V druhej fáze používame ako prvé písmeno tzv. výbuchovej - extrudované, bezhlasné spoluhlásky. Prostredníctvom tlačených, výbuchových spoluhlások dochádza ku skracovaniu dĺžky samohlások prirodzenou cestou. Opakovací prvok tu zohráva dôležitú úlohu.

- Zvuk - tón - zvuk (SOS, SUS, SAS, SES, SIS)
- Tón - tón - zvuk (LOS, LUS, LAS, LES, LIS; MOS, MUS, MAS, MES, MIS)
- Zvuk - tón - tón (SOL, SUL, SAL, SEL, SIL; SOM, SUM, ...)

- Tón - tón - tón (LOL, MOL, LOM, MOM)

Zámenou písmen prebieha kontrola zrakovej i sluchovej analýzy. Takto sa žiaci pripravujú na dokonalú analýzu troch písmen, vytvára návyk čítanie z písmena na písmeno:

- o zámena prvého písmena (LOS - MOS),
- o zámena tretieho písmena (LOS - LOM),
- o zámena prostredného písmena (LOS - Lus).

1.2.2.4 3. STUPEŇ SYNTÉZY (čítanie slov, čítanie zo šlabikárov)

a) Syntéza štyroch hlások

Prenášame akcent v slove, meníme intonáciu podľa intonačného grafu. V prvej fáze čítame štvorhláskové slová s krátkymi samohláskami typu, MELIE, NESIE, LANO. V druhej fáze pokračujeme výrazným čítaním slov s dlhými samohláskami. Dochádza pritom k vytvoreniu dynamického stereotypu. Žiak je vedený k chápaniu prečítaného, nielen otázkou učiteľa "Čo si prečítal?", "Čo to znamená?", Ale priamo v technike čítania (oko číta dopredu pred hlasovú expozíciu). Je vytvorený časový priestor na spracovanie prečítaného.

b) Čítanie zo šlabikárov

1. fáza: hromadné čítanie

Na začiatku čítame len hromadne, tým sa čítacie proces stále udržuje v pomalšom tempe. Upevňujeme čítacie návyk. Dodržujeme intonáciu slova vo vete, zmenu intonácie pri čítaní viac slov (viď obr 1).

2. fáza: kombinácia hromadného a individuálneho čítania

Od hromadného čítanie prechádzame k individuálnej čítaniu, kde čítacie tempo určuje centrálna nervová sústava podľa rýchlosti spracovania každého jednotlivca. Dodržujeme individuálny prístup.

3. fáza: dramatizácia, prednes čítaného textu

Podmienkou dobrého prednesu čítaného textu je dramatická výchova. Dramatický prejav je predovšetkým akcia, preto sa musíme obrátiť k vlastnému telu ako zdroju tvorivých podnetov a vidieť v ňom materiál, prostredníctvom ktorého sa budeme vyjadrovať. Ak žiak prejde zážitkovým učením, nie je odsúdený len k mechanickej reprodukcii slov, striktnému čítaniu vo všetkom čo k tomu patrí definitívneho textu, ale zapája sa do obsahu napísaného, rozvíja svoju fantáziu.

Toto zážitkové učenie prenášame do čitateľského výkonu, čo sa odráža v interpretácii a umožní vyjadriť pocity z prečítaného. Žiak sa viac približuje správnejmu frázovaniu a tempe čítaného textu. Učíme ho tým rozlišovať subjektívne a objektívne oznámenia, komunikačné zámer. Prostredníctvom obmenené reprodukcie sa vytvára vlastný postoj k prečítanému, pozitívny vzťah k literatúre ik ďalším druhom umenia založených na umeleckom texte. Rozvíja sa emocionálne a estetické cítenie.

1.3 ČITATELSKÉ DESATORO - *Sfumato*[®] a jeho prínos

	Dosiaľ pretrvávajúce problémy pri čítaní	Metodika „ <i>Sfumato</i> “ týmto problémom predchádza!!
1.	Žiak nevie čítať nahlas.	Metodika je založená na hlasnom prejave, žiak prechádza hlasovým výcvikom.
2.	Žiak nečíta plynule, zadržáva.	Plynulé čítanie je charakteristickým rysom techniky „ <i>Splývavé čítanie</i> “ - je založené na legatovom (alebo viazanom) napájaní hlásky na hlásku.
3.	Žiak má dvojité čítanie, predčítava si.	Technika <i>Splývavé čítanie</i> priamo zabráni vzniku tzv. dvojitého čítania.
4.	Žiak vynecháva alebo pridáva písmená, resp. hlásky.	K tomuto fenoménu nedochádza, pretože sa vytvoril návyk čítania tak, že oči konajú kontrolovaný sakadický pohyb v presnej postupnosti z písmena na písmeno, a to pri vedomej inervácii hlasového aparátu.
5.	Žiak zamieňa písmeno za iné.	Žiak nezamieňa písmená. V metodických krokoch je vedený tak, že si vytvorí dokonalý obraz písmena (pozná každú jeho časť!), nedôjde k zámene ani v prípade otočenia písmena o 180°.
6.	Žiak má problémy pri čítaní tzv. ťažkých slov (slová so skupinou spoluhlások vedľa seba).	K tomuto úkazu nedochádza, lebo žiak sa naučí správne fyziologicky tvoriť jednotlivé hlásky a následne ich naväzovať.
7.	Žiak dokonale nerozlišuje dlhé a krátke samohlásky.	Žiak dokonale rozlišuje dlhé a krátke samohlásky, je to prednosťou tejto metódy. Už od prvopočiatku sa hlasový aparát pripravuje po dychovej stránke na dlhú expozíciu hlásky. Krátke samohlásky sa docielia postupným skracovaním. K plnému skráteniu dôjde pri čítaní trojhláskových slov (jednoslabičných) za prítomnosti fortisových konsonant, alebo tlačených (výbuchových) spoluhlások, tj. spoluhlások s vyšším energetickým potenciálom.
8.	Žiak neovláda tempo čítania, nevie spomaliť.	Technika <i>Splývavé čítanie</i> vytvára časopriestor pre voľbu tempa (rýchlosti) čítania, pretože to si určuje CNS podľa rýchlosti spracovania všetkých spätných väzieb, ktoré pri čítaní nastávajú.
9.	Žiak má problémy s intonáciou vo vete.	Žiak nemá problémy pri vetnej intonácii. Metodika <i>Sfumato</i> predkladá niekoľko vývojových fáz, kedy sa žiak učí pracovať s hlasom: farbiť ho, tvarovať, prenášať akcent v slove a pod.
10.	Žiak nečíta s porozumením. Vracia sa zrakom k už prečítanému, pretože nevie, čo čítal.	Žiak rozumie čítanému textu, pretože došlo k vytvoreniu <i>dynamického stereotypu</i> tak, že boli dodržané a splnené všetky atribúty čítania. Žiak prešiel štyrmi štádiami (stupňami) vývoja čitateľskej gramotnosti: 1. stupeň: technický návyk (vytvorenie dynamického stereotypu); 2. stupeň: znalosť pojmu ako predpoklad; 3. stupeň: chápanie predloženej myšlienky, orientácia v kontexte; 4. stupeň: vytvorenie si vlastného postoja k prečítanému (transformácia).

1.4 Klady splývavého čítania

- Technika je založená na hlasnom prejave, správnom umiestnení tónu v dutine ústnej pri dodržaní hygieny hlasu.
- Splývavé napojovanie hlások zaručuje plynulý prejav čítania.
- Správne technické prevedenie bráni vzniku dvojitého čítania a kontrolovaný pohyb očí z písmena na písmeno neumožní vynechávať či zamieňať písmená.
- Je tu zakotvené čítanie s porozumením.
- Dlhá expozícia hlások dáva dlhší čas centrálnej nervovej sústave na spracovanie. Oči sa pohybujú dopredu ešte pri predchádzajúcej expozícii hlásky kontrolované z písmena na písmeno.
- Žiakom je touto technikou umožnené individuálne tempo pri čítaní.
- Po zautomatizovanie a cez extrudované hlásky dochádza ku skracovaniu expozície a tým k správnej rozlišovaniu dlhých a krátkych samohlások (Navrátilová, 2005).

2 Aktivity na nácvik plynulého čítania

Sfumato nie je metóda pri ktorej musíme rušiť učebnice. Učiteľ môže používať tie, ktoré používal doteraz. Dôležitá je forma výučby. Citlivým prístupom k žiakom, hrami a riešením rôznych úloh sa deti učia narábať s hlasom, intonovať. Vhodnými aktivitami, ktoré zaradíme do vyučovacieho procesu takto odbúravame zábrany a počiatočný strach z komunikácie. Deti sa učia sústrediť a vytvárajú si správne postoje. Učia sa správne vyhodnotiť situácie. Dokážu podvedome a nenútene komunikovať a čítajú s porozumením. Všetko sa to učia hrou, takže samé netušia, že sa vlastne učia.

2.1 Hlásky

Čo hľadáš?

Vo vrecúšku sú kartičky s písmenami malej abecedy. Žiak jednu vytiahne. Učiteľ sa ho pýta: „Čo hľadáš?“ Žiak odpovie: „Hľadáam pero.“ Vytiahol kartičku s hláskou „p“. Ťahá ďalší žiak a povie: „Pero tu nie je, hľadáam hodinky.“ Druhý si vytiahol kartičku s hláskou „h“.

Hlásky v daždi

Učiteľ rozmiestni hlásky na magnetickej tabuli. Vyvolá skupinu žiakov. Každý z nich si zoberie jednu hlásku. Žiaci sa medzi sebou poradia, aké slovo zložia. Na zvolanie učiteľa: „Prší!“ sa hlásky postaví vedľa seba tak, aby vytvorili slovo.

Hra na učiteľa

Učiteľ určí hlásku, na ktorú žiaci tvoria slová. Vyvolá prvého žiaka. Ak správne a rýchlo povie slovo, stáva sa učiteľom a vyvolá ďalšieho žiaka. Pri pomýlení učiteľ určí inú hlásku a hra pokračuje.

Obrázok - hláska

Žiaci majú pripravené písmená zo skladacej abecedy. Učiteľ ukáže obrázok, na ktorom je napríklad bubon. Žiaci zdvihnú hlásku „b“.

Pridaj správne písmeno

Žiaci sú rozdelení do skupín a každá má niekoľko obrázkov, ktoré sa začínajú známymi hláskami a rovnaký počet kartičiek s tými istými hláskami. Učiteľ povie napríklad slovo „auto“. V skupine, v ktorej je obrázok auta vstane jeden žiak a druhý k obrázku priloží hlásku „a“.

Prišla loď

Učiteľ hovorí: „Prišla loď a priviezla nám hlásku „z““. Hodí malú loptičku niektorému žiakovi. Ten ju chytí a hneď povie slovo, ktoré začína hláskou „z“ a loptičku hodí späť učiteľovi. Učiteľ ju hodí ďalšiemu žiakovi.

Reťaz

Učiteľ povie slovo, napríklad „lopta“. Vyvolaný žiak povie slovo, ktoré sa začína hláskou „a“ a sám vyvolá ďalšieho žiaka. Obmena: Nové slová na poslednú slabiku.

Rovnaká hláska

Učiteľ určí, ktoré písmeno sa bude v slovách opakovať a na ktorom mieste v poradí bude. Napríklad hláska „k“ bude tretia v poradí. Vyhráva žiak (dvojica, skupina), ktorá za určený čas napíše najviac slov (mak, makovník, rakyta, hukot, hák, ďakujem).

Spíme

Žiaci majú hlavy položené na laviciach - spia. Učiteľ určí hlásku, na ktorú sa všetci prebudia. Ak v slove určená hláska nie je, žiaci ostanú spať. Obmena: - určená hláska je na začiatku slova

- určená hláska je v strede slova

- určená hláska je na konci slova

Zvedavý obrázok

Učiteľ vytlačí na kartičky obrázky a žiaci napíšu hlásku, ktorou sa daný obrázok začína.

Živá abeceda

Učiteľ rozdá žiakom lístky s hláskami. Potom povie nejaké slovo a žiaci, ktorí majú na lístkoch hlásku z daného slova sa postavia pred lavice.

2.2 Aktivita: Dramatizácia rozprávky

Cieľ: hranie roly a kultivovanie hlasového prejavu

Pomôcky: maňušky, masky, rôzne predmety, škatuľa, klobúky, záclony, plachty, rytmické hudobné nástroje.

Dramatizácia textu, alebo rozprávky je prostriedkom vyjadrovania zážitku, kultivovania rečového prejavu dieťaťa. Deti si vymieňajú úlohy, učia sa počúvať navzájom. A samozrejme sa pritom uvoľnia a zabavia. Uvediem niektoré dramatizácie, ktoré sme nacvičovali:

Deduškova rukavička
Domček, domček, kto v tebe býva?
Veľký lev a malá myš
O škaredom káčatku
Cínový vojačík
O smutnej princeznej

Postup: Pri dramatizácii učiteľ preberá rolu rozprávača a riadi celý proces. Výborné je, keď deti improvizujú, vžijú sa do svojej úlohy. Hranie rolí doplníme vhodnými kostýmami, ktoré vytvárajú atmosféru. Popri nacvičovaní sa naučíme vždy jednu pieseň, alebo jednotlivé scény oddelíme hudobnou vložkou.

2.3 Dramatizácia rozprávky Červená čiapočka

Návrh vyučovacej hodiny s využitím metódy tvorivej dramatiky

Téma: Červená čiapočka (upravené podľa Kovalčíková, Bekéniová, 1996),

Cieľ: Vyvodenie písmena Č, č, precvičenie analýzy a syntézy slova, rozvíjanie komunikačných zručností (počúvania, rozprávania, čítania a písania), rozvíjanie neverbálnej komunikácie, využitie medzipredmetových vzťahov, využitie metódy tvorivej dramatiky,

Forma práce: frontálna, skupinová, párová práca

Pomôcky: košík, kartičky s písmenami, dva výkresy, vodové farby, štetce, voda, plastelína, koberec

Postup: Motivácia - žiaci sedia v kruhu na koberci. Učiteľ pred nich položí dva výkresy, na ktorých, ako sa zdá, nie je nič nakreslené. (Využili sme tu techniku rezervy - na výkres sme kreslili bielym voskom). Žiakov rozdelíme na dve skupiny - chlapcov a dievčatá. Ich úlohou je tieto výkresy celé vymalovať vodovými farbami. Chlapci dostanú k dispozícii sivú farbu a dievčatá červenú farbu. Upozorníme žiakov, že farby musia byť sýte a dostatočne mokré.

Po skončení úlohy sa žiakom na výkrese objavia hlavné postavy. Úlohou žiakov je hádať o aké postavy ide a zaradiť ich do rozprávky, (Chlapci - vlk, dievčatá - Červená čiapočka).

Skúsme sa na chvíľu preniesť do tejto rozprávky:

„ Stará mama ochorela, a tak mama poslala Červenú čiapočku ju navštíviť a zaniest' jej

koláče a lieky. Červená čiapočka sa vybrala skratkou cez les.

Telesná a hlasová rozcvička: využili sme riekanku „Už sme v lese“.

1. Už sme v lese, stromy tu sú.	Chôdza dopredu.
2. Jeden tu a druhý tu.	Stoj spojný, skoky dopredu a dozadu.
3. Vetrík kýva vetvami.	Ruky vzpažiť, úklony.
4. Vtáčik letí nad nami.	Mávanie upaženými rukami.
5. Skáče malý zajko v lese.	Ruky za hlavu a poskoky v podrepe v priestore.
6. Veverička orech nesie.	Ruky upažiť, chôdza vzad.
7. Medvedík sa prevaľuje, ku spánku sa pripravuje.	Prevaly ležmo v priestore, naznačenie spánku.

Hlavná časť: „ Červená čiapočka sa ocitla v lese. Cestou zastala na čistinke, aby nazbierala kvety pre svoju starú mamu. "

Úlohou žiakov je rozbehnúť sa po triede a nazbierať kvety (Kvety vyrobené z farebného papiera sú ukryté v triede. Uprostred je napísané nejaké slovo - vybrali sme slová z rozprávky, ktoré už žiaci vedeli prečítať.). Každý môže strhnúť iba jeden kvet - medzipredmetový vzťah s prírodovedou - ochrana prírody.

Čítanie: Kto si svoj kvet našiel, vracia sa sadnúť si do kruhu. Žiaci dostanú v kruhu možnosť prečítať svoje slovo, vyslabikovať alebo vyhláskovať ho. Po prečítaní slova položí kvet doprostred kruhu (neskôr ich použijeme ako pomocné slová pri tvorbe rozprávky).

Rozprávanie: Zopakujme si ako to v tej rozprávke bolo. Po kruhu putuje malý košík. Žiak, ktorý dostane košík do ruky, má doplniť vetu do rozprávky. Môže použiť pomocné slová. Dbáme však na správnu postupnosť deja v rozprávke.

Počúvanie: Po vyzprávaní krátkeho obsahu im prečítame rozprávku Červená čiapočka.

Červená čiapočka

Kam, Čiapočka malá, kam?

Chodím horou sem a tam, a ty, vlčko, čo tu chceš?

Zháňam pod zub trošku trávy, od trávy mi dobre trávi,

Vlčko, vlčko, neklameš? Vlci trávu nejedia.

To dievčatká nevedia.

Vrátíme sa k vyfarbeným výkresom a žiakov vyzveme, aby hodnotili, aký bol v ukážke vlk a aká bola Červená čiapočka. Zameriame sa na napodobňovanie hlasu, vymenovanie vlastností apod.)

Práca vo dvojiciach: Skúste si vybrať svoju dvojicu a napodobnite mi dialóg medzi vlkom a Čiapočkou.

„Červená čiapočka už bola veľmi hladná, sadla si teda do trávy a ponúkla sa - koláčov, čo jej mama nabalila pre starú mamu. “

Učiteľ vezme košík naplnený kartičkami, na ktorých sú písmenká (použijeme aj tlačené aj písané písmenká, ale upozorníme žiakov na použitie iba jedného tvaru vo svojom názve) a rozsype ich po koberci. Úlohou žiakov je z písmen vyskladať názov rozprávky. Z utvorených názvov vyberú žiaci veľké a malé písmeno č, priradia k nim aj písaný tvar a pripnú na magnetickú tabuľu. Porozprávame sa o tom, aký tvar má písmeno f, to im najviac pripomína a na čo sa podobá. Vyzveme žiakov, aby svojim telom skúsili napodobniť tvar tohto písmena.

„Červená čiapočka si už oddýchla, najedla sa, a tak sa opäť vydala na cestu lesom. “

Rozbehneme sa po lese a hľadáme predmety, ktoré sa začínajú na písmeno e. Prípadne niečo, čím by sa písmenko č dalo stvárniť.

Písanie: Prstová rozcvička žiaci si nájdu miesto v lavici, učiteľ im rozdá plastelínu a úlohou žiakov je vymodelovať písané tvary písmena č. Precvičenie písania prstom vo vzduchu a na lavici {zanecháme postupnosť písania najprv veľkých tvarov a postupne ich zmenšovať} predchádza písaniu do písaniek,

Časová rezerva- slovo, ktoré sa začína na písmenko č, použi vo vete a vetu napíš formou spoločnej práce, vety píše žiaci na tabuľu).

Záverečná časť - vyhodnotenie hodiny, aktivity žiakov, žiacke reakcie na vyučovaciu hodinu a navodenie atmosféry pre ďalšiu hodinu.

Poznámka: Túto metódu sme využili na dvojhodinovke čítania a písania. Rozprávka bola motívom celého dňa, t. j. hodinou prírodovedy a hodinou telesnej výchovy.

Na hodine prírodovedy sa Červená čiapočka dostala k starej mame a na hodine telesnej výchovy vlk naháňal starú mamu a Čiapočku, na scéne sa objavil poľovník. Deň sme ukončili šťastným koncom, tak ako to chodí v rozprávkach.

Hodnotenie: Celý deň zanechal v deťoch hlboký dojem. Aj keď príprava tohto dňa nás stála veľa námahy a úsilia, myslíme si, že to stálo zato. Túto rozprávku sme si vybrali z dôvodu, že ju deti dobre poznajú a patrí k tradičným slovenským rozprávkam. Počas vyučovacej hodiny sa nám podarilo využiť niekoľko medzipredmetových vzťahov. Žiaci sa spontánne zapájali do jednotlivých činností, dokonca ma v mnohých reakciách milo prekvapili. Napr. pri hľadaní predmetov začínajúcich sa na č priniesli čiapku, čaj, číslo, figúrku čerta, čokoládu, čiernu a červenú farbičku.

Riekanku, ktorú stne využili v motivácii, žiaci poznali. Využívame ju často ako rozcvičku na hodine telesnej výchovy. ale aj ako relaxačnú chvíľku na iných hodinách. Celá motivácia žiakov prekvapila a kládli mi otázky ako sme to dokázali s tými výkresmi, keďže sa s technikou rezervy ešte nestretli. To nás podnietilo k tomu, že sme si túto techniku vyskúšali na najbližšej hodine výtvarnej výchovy.

Pri rozprávaní rozprávky sme sa rozhodli použiť aj pomocné slová, keďže sa nám v praxi dosť osvedčili a domnievame sa, že pomáhajú žiakom pri vyjadrovaní. Žiaci pri rozprávaní mali tendenciu každý rozprávať svoju verziu rozprávky, v tomto nám pomohli už spomínané slová a

usmerňovanie rozprávania učiteľom. Vety boli jednoduché a krátke, ale podarilo sa nám vystihnúť podstatu rozprávky. Tu sme sa rozhodli použiť spomínaný košík, aby pomohol niektorým žiakom pri rozprávaní. Všimli sme si, že žiaci ho zovierali v náručí, iní stískali rúčku košíka a iní ho zase len postavili pred seba.

Dialóg medzi vlkom a Čiapočkou vyvolal v triede žartovnú atmosféru. Žiaci to prežívali a chceli čo najlepšie napodobniť vlka. Zaujímavosťou bolo, že vlkov robili väčšinou chlapci a spontánne všetci stáli na „štyroch“. Po vyhodnotení hodiny sa žiaci vyjadrili, že sa im páčilo sedenie a učenie sa na koberci, čarovanie na výkrese. Niektorým zase rozprávanie rozprávky, ale aj modelovanie. Z názorov žiakov môžeme usúdiť, že cieľ hodiny sa nám podarilo splniť a dostatočne sme ich zaujali.

2.4 Aktivita: Zvukové hádanky alebo Zvuky z truhlice

Cieľ: Rozvíjať komunikačnú zručnosť počúvať.

Pomôcky: truhlica (väčšia škatuľa z kartónu), plachta, náradie, ktoré vydáva nejaký zvuk

Postup: Pripravíme si tzv. „zákulisie“, kde budeme vyrábať jednotlivé zvuky tak, aby žiaci síce počuli, ale nič nevideli. Do truhlice (prípadne na stôl) si pripravíme náradia: pohár, lyžica, papier, kniha, voda, fľaša, hudobný nástroj, krieda a pod. Učiteľ v zákulisí pomocou tohto náradia vytvára rôzne zvuky. Napríklad: nalievanie vody do fľaše, štrnganie lyžičkou o pohár, listovanie v knihe, písanie kriedou po tabuli. Úlohou žiakov je identifikovať daný zvuk a priradiť mu predmety, s ktorými učiteľ narábal.

Hodnotenie: Aktivitu sme použili v hlavnej časti vyučovacej hodiny, doplnili sme ju tým, že jednotlivé slová (predmety), ktoré žiaci uhádli, sme vypísali na tabuľu, rozdeľovali ich na slabiky a utvárali vety, Žiakom sme dali možnosť aj samostatne utvárať zvuky (vyvolávali sme žiakov do zákulisia). Zdatnejší žiaci nemali problém s utvorením nejakého zvuku, ale tým slabším sme museli trochu pomôcť s výberom predmetov. Pri identifikácii zvukov to išlo rýchlejšie, tam sa nevyskytol žiaden problém.

2.5 Aktivita: Čokoláda

Cieľ: Rozvíjať komunikačnú zručnosť čítať, precvičenie čítania slabík, medzipredmetový vzťah - hudobná výchova, čokoláda nakreslená na tabuli

Pomôcky: Na tabuli nakreslená čokoláda. V jednotlivých políčkach napísané slabiky, podľa potreby prebratého učiva.

ma	lo	se	vi	ne
lu	Da	za	la	Do
pa	fe	Ni	Ló	Mú
Ru	ga	Má	vy	Mi
vi	Se	Pá	ja	Go

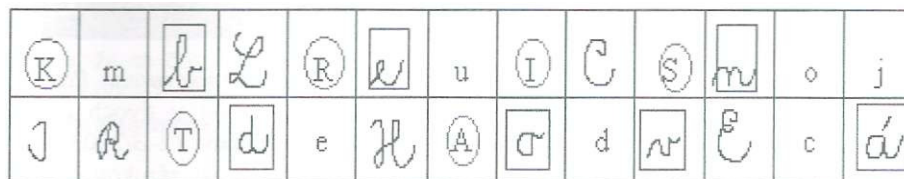
Postup: Učiteľ ukazuje žiakom jednotlivé okienka a žiaci čítajú slabiky. Podľa ukazovaných slabík sa snažia spievať obľúbenú melódiu. Najprv učiteľ ukazuje 1-2 slabiky, neskôr viac.

Hodnotenie: Túto aktivitu sme využívali v praxi veľmi často. Medzi deťmi sa teší veľkej obľube. Využívali sme ju počas celého 1. ročníka na precvičenie čítania v úvode vyučovacej hodiny ako „hlasovú rozcvičku“. Zo začiatku iba slabiky ma, la a neskôr podľa prebratého učiva sme obmieňali jednotlivé políčka. Používali sme v našej triede obľúbenú melódiu pesničky Mandarínka Darinka. Neskôr sa deti samy dožadovali tejto rozcvičky, dokonca samy kreslili čokoládu na tabuľu.

2.6 Aktivita: Bola raz jedna trieda

Cieľ: Rozvíjať komunikačnú zručnosť písať, využitie brainstormingu, detský spisovateľ pripravená tajnička, meno autora napísané na tabuli (KRISTA BENDOVÁ) individuálna, frontálna.

Postup: Úlohou žiakov je z tajničky zistiť meno autora. Podstata spočíva v tom, že žiaci krúžkujú veľké tlačené písmená a prečítajú ich v poradí uvedenom v tajničke. Potom hľadajú malé písané písmená a postupujú takisto.

Obrázok č. 2: Tajnička

Prameň: OČ Komenský 2005 str. 41

Po vylúštení tajničky názov (meno autora) prepíše učiteľ na tabuľu veľkými tlačеныmi písmenami.

K R I S T A B E N D O V Á

Žiaci majú za úlohu z týchto písmen utvoriť a napísať slová. Môžu použiť písmená iba v takom počte, v akom sa nachádzajú v mene autorky.

Pozitívom tajničky, ktorú uvádzame, je precvičovanie tvarov písmen. Takúto tajničku používame v praxi často pre jej nenáročnosť prípravy, jednoduchosť a veľkú obľúbenosť u detí. Takisto sa nám osvedčila aj táto aktivita, ktorá podstatnou mierou rozširuje slovnú zásobu detí.

2.7 Aktivita: Projekt o jablčku

Cieľ: Netradičným spôsobom sa naučiť o jablčku básničky, pesničky, vyrobiť si umelé jablko.

Pomôcky: jablká (prinesú si ich deti), jablkový nápoj, džús, jablkový koláč, pracovné listy, farebné papiere, nožnice, farby, sadra, vazelína

Postup: Lavice upravíme do skupín po štyroch žiakoch. Aktivity sú rozdelené do jednej spoločnej a štyroch menších aktivít.

2.7.1 Spoločný strom - Naša jabloň

Budeme pracovať spoločne. Učiteľ pripraví kmeň jablone a niektorí žiaci ho vymalujú. Ostatní z farebného papiera vystrihujú jabĺčka. Naučíme sa peknú pieseň:

Bolo raz jabĺčko krásne,
malo líčka červené,
jeho jasná farba žiari,
ach, daj ho, mamka mne!
Keď som zahryzla doň zúbky,
pochytil ma veľký strach,
lebo červík vyšiel z hĺbky
a stal si na svoj prah.
Bolo nám to obom trápne,
že má nahryznutý dom,
on sa urazene vztýčil
a vyplazil sa von.

Deti vystrihujú jabĺčka rôznych farieb. Nakoniec vyrobíme aj malého červíka. Aktivita sa končí tak, že na strom navesíme spoločne svoje výrobky.

Obrázok č. 3,4: Naša jabloň

Prameň: vlastný návrh

Prestávka: počas prestávky podávame jablkový koláč, jablkový džús.

2.7.2 Aktivita: Výroba sadrového jablka

Cieľ: Rozvoj pracovných zručností, spolupráca v skupine.

Pomôcky: sadra, vazelína, jablko, plastelína, temperové farby.

Postup: Plastelínu, alebo inú modelovaciu hmotu vypracujeme do väčšieho tvaru tak, aby sme doň mohli vtlačiť jablko. Dávame však pozor na to, aby sme jablko do plastelíny zatlačili iba do polovice. Aby sa jablko vyberalo z formy lepšie, natrieme ho vazelínou. Jablko vyberieme a do pripravenej formy nalejeme hustejšiu sadru. Postup zopakujeme aj s druhou polovicou jablka. Necháme tvrdnúť do druhého dňa. Sadru vyberieme, namaľujeme a spojíme, zlepíme obe polovice jablka.

Spoločné čítanie SFUMATO :

Jablíčko
Janko sedí pod jabloňou
opája sa tuhou vôňou.
Jablíčko keď dole spadne,
to už Janko vie,
že ho pod jabloňou nájde,
potom s chuťou zje!

2.7.3 Aktivita: Jablkové počty

Učiteľ na tabuľu pripraví príklady na sčítanie a odčítanie do 10, do 20. Riešime aj slovné úlohy typu: Dedko naoberal 8 debničiek jablák. Babka obrala 10 debničiek. Koľko debničiek jablák obrali spolu? A pod.

Obrázok č. 5: Jablkové počty

Prameň: vlastný návrh

2.7.4 Aktivita: Výstavka plodov jesene

Súťaž o najkrajšie, najsladšie, najmenšie, najväčšie jablko.
Porota zložená zo žiakov určí víťazov.
Nakoniec všetky plody zjeme

2.8 Aktivita: Modelovanie písmen

Cieľ: Hmatom poznávať tvary písmen

Pomôcky: plastelína, modelovacia hmota, slané cesto

Postup: Žiaci modelujú písmená tlačené aj písané. Spoznávajú hmatom daný tvar písmen. Táto aktivita sa osvedčila pri vyvedení jednotlivých hlások v záverečnej časti vyučovacej jednotky. Žiaci na modelovanie použili rôzne techniky. Niektoré deti modelovali písmená z guľôčok, iné modelovali z hadíkov, dokonca pri vyvedení písmena R jedna žiačka použila ružičky.

Túto aktivitu môžeme obmeniť tzv. chôdzou po lane. Učiteľ lanom naznačí tvar písmena a žiaci po lane prechádzajú. Týmto opäť posilníme vnímanie tvaru grafémy.

Obrázok č. 6,7: Modelovanie písmen

Prameň: vlastný návrh

2.9 Aktivita: Skladačka

Cieľ: Spájanie hlások do slabík, slabík do slov.

Pomôcky: kartičky s písmenami, tabuľky a písmená, kocky

Postup: Skladanie písmen do riadkov, ich následné čítanie je prastará metóda, ktorú ale aplikujem trochu inak. Deti si skladajú písmená do riadkov takto:

O O O O O O O O O O

S S S S S S S S S S S S S S S S

A A A A A A A A A A A A

2.10 Aktivita : Ako sa hláska vybrala na vandrovku

Cieľ: Vyvodenie slabík, spájanie slabík do slov, naučiť deti spájať hlásky do slabiky.

Pomôcky: kartičky s písmenami

Postup: Túto aktivitu robíme na koberci. Žiaci si posadajú do kruhu, učiteľ rozpráva príbeh.

„Kde bolo, kde nebolo, v jednej písmenkovej krajine, nažívali si hlásky pekne v pokoji.“

Máme pripravené kartičky s písmenami. Žiakov zapojíme do dramatizácie. Každé dieťa má kartičku, prechádzajú sa v kruhu.

„V tom do krajiny takej pokojnej, zafúkal vietor. Nebol to však vietor, ale doslova víchor!!!! Víchor fučal a fučal.“

Deti napodobňujú víchor, fúkajú. Precvičujú si takto správne dýchanie, čo je pri tvorbe správneho tónu veľmi dôležité.

„Ako fúkal , písmenká začali lietať .Hrozilo, že ich odfúkne.“

Takouto rozprávkou zaujmeme žiakov. Žiaci sa k sebe približujú a zároveň čítajú hlásky. Nastáva chvíľa, keď sa žiaci pochytajú za ruky. . Vždy máme po dve hlásky a žiaci tvoria za asistencie učiteľa dvojice. Túto aktivitu môžeme obmieňať aj so slovami a spájať ich do viet. Treba ešte podotknúť, že pri zavádzaní jednotlivých hlások som postupovala tak, ako to navrhuje PaedDr. Navrátilová, autorka „Sfumata“ . Ide o poradie hlások : O S B U A.

Podobná aktivita sa nazýva: Ako sa slová skamarátili, alebo : Kamarátka veta.

2.11 Aktivita: Kamarátka veta

Cieľ: Vedieť usporiadať slová vo vete, slovosled.

Pomôcky: kartičky so slovami

Postup: Ide o voľnú aktivitu, pri ktorej precvičujeme slovosled. Podporujeme žiakov aby sa vyjadrovali rôznym spôsobom, slovosled vety tiež môže byť zmenený. Učíme ich správne a spisovne sa vyjadrovať. Pri tejto aktivite využívam obrázky a kartičky so slovami. Je to učebná pomôcka na čítanie.

Žiaci stoja v rade. Držia obrázky s písmenami, postupne vstávajú a spoločne splývavým čítaním hromadne čítajú veľmi pomaly slová.

„Slovo sa túlalo svetom. Stratilo svoju tetu vetu. Ach, kde len je moja rodina?“

Postupne čítajú a zapájajú sa do hry všetky deti, až vytvoria ROZHÁDZANÚ VETU. Vyzveme žiakov, aby našli najskôr začiatok vety, postupne vetu opravíme.

„A tak slovo našlo svoju rodinu.“

2.12 Aktivita: Na kúzelníkov

Cieľ: Rozvíjať slovnú zásobu. Schopnosť tvoriť n - hláskové slová.

Pomôcky: zhotovené kocky z kartónu s číslicami od 1 do 6, kúzelnícka palička

Postup: Učiteľka v úlohe kúzelníka s kúzelníckou paličkou začaruje žiakov na svojich pomocníkoch. Úlohou každého „kúzelníka“ je hodiť kockou, povedať číslo na kocke a vykúzliť - vymyslieť slovo s takým počtom písmen, aké číslo sa objavilo na kocke. Týmto spôsobom sa vystriedajú všetky deti. Ak by žiakovi spôsobovalo problém vytvoriť 4-5 hláskové slovo, individuálne pristupujeme, vyzveme na pomoc ostatných žiakov a dáme mu možnosť hádzať kockou ešte raz. Využijeme metódu pochvaly, povzbudení.

2.13 Aktivita: Hľadaj svoj domček

Cieľ: Vedieť vymenovať a určiť počet hlások v slovách.

Pomôcky: papierové domčeky s 3 až 7 oknami, kocky alebo kartičky so slovom označujúce domáce zvieratá, čarovný prútik, tamburína

Postup: Na začiatku aktivity si každý žiak vylosuje 1 kocku alebo kartičku so slovom označujúce domáce zviera. Pomocou čarovného prútika sa žiaci zmenia na tie zvieratká, ktoré sú na kockách. Učiteľ ako gazda (gazdiná) oboznámi žiakov - zvieratká s ich príbytkami. Potom zavolá zvieratká na dvor, kde sa spoločne prechádzajú. Žiaci majú možnosť si slovo dostatočne prečítať a preskúmať ho. Na slovný i zvukový podnet učiteľa „prší“ sa žiaci rozdelia do domčekov podľa toho, aký má počet samohlások v danom slove na kocke. „Zvieratká“ sa v jednotlivých domčekoch prezentujú, napr.: „Ja som mačička a v slove mám 7 hlások.“ Týmto spôsobom spoločne skontrolujeme správnosť začlenenia sa žiakov do príslušných domčekov. Obmena: Žiaci môžu predstavovať rôzne druhy ovocia a zeleniny (na kockách budú uvedené názvy ovocia a zeleniny).

2.14 Aktivita: Cestovanie do Slabikova

Cieľ: Rozdeliť slovo na slabiky. Vedieť určiť krátku a dlhú slabiku v slovách.

Pomôcky: kartičky so slovami v tlačenej alebo písanej podobe, 2 stoličky, 2 farebné stužky na označenie stoličiek (napr. červená a zelená)

Postup: Učiteľ pozve žiakov do mestečka Slabikova. Zoznámi ich s autobusovými zastávkami - sú to stoličky farebne odlíšené stužkou. Červená zastávka je pre

cestujúcich s dlhou slabikou a zelená zastávka pre cestujúcich s krátkou slabikou. Žiaci si so sebou môžu zobrať hračku. Názvy týchto hračiek sú napísané na kartičkách tlačeným písmom. Uč. rozdá žiakom kartičky s nápismi. Žiaci sa za sprievodu piesne „Po mestách i po dedinách vozí ľudí autobus“ pohybujú po triede. Úlohou žiakov je na slovný pokyn učiteľa „nastupovať“- rozdeliť sa k autobusovým zastávkam podľa toho, či v slove je dlhá alebo krátka slabika. Žiaci sa prezentujú a odôvodňujú, prečo si vybrali zastávku príslušnej farby. Využitie pochvaly, povzbudení.

2.15 Aktivita: Hlásky , nájdite sa!

Cieľ: Vedieť rozoznať písmená tlačené, písané, veľké aj malé.

Pomôcky : kartičky s rozličnými písmenami

Postup: Deťom rozdáme rôzne tvary písmen. Na učiteľov pokyn :“ Hlásky, hlásky, hľadajte sa žiaci sa začnú združovať do skupín tak, že každý nahlas vyslovuje svoje písmeno. Je to trochu hlučná, ale veľmi obľúbená aktivita, ktorá má mnoho obmien.

„Slová, slová , nájdite sa!“

„Zvieratká, nájdite sa!“

„ Vety nájdite sa!“

2.16 Aktivita: Vnímanie reči

Postup: Deti utvoria kruh. V strede stojí hráč, so zaviazanými očami. Učiteľ ukáže na jedného žiaka, ktorý povie: „Kto to hovorí?“ Hráč v kruhu musí uhádnuť jeho meno.

2.17 Aktivita: Zábavné čítanie

Postup: Čítame text odzadu aj odpredu:

OCO, OKO, MADAM, KOLOK, KOROK, KRK, MÁM, OTO, RADAR, ANNA, KUKUK, MÍM, POCHOP, ŤAHAŤ a pod.

2.18 Aktivita: Ktoré slovo tu nepatrí?

Postup: Učiteľ napíše na tabuľu rad slov, jedno slovo doň nepatrí.

Auto, lietadlo, raketa, cesta, bicykel, vlak

Piesok, lopta, vianoce, vedierko, lopatka, bábika, lego

Jablko, hruška, nanuk, hrozno, melón, banán, citrón

Pieseň, piatok, sviatok , miešok, zlosť

2.19 Aktivita: Projekt – Čarovný les

Cieľ: Hra na čarodejníkov – naučiť sa pracovať v skupinách, vedieť čítať s porozumením.

Pomôcky: pracovné listy, masky čarodejníkov, kúzelnícka palička, kniha kúziel, pomôcky na výrobu strašidielka

Postup: Žiaci sú rozdelení do 3 skupín. Prostredie v triede upravíme, spojíme lavice. Deti sa pripravujú na projekt už vopred. Zhotovia si masky, oblečú sa za čarodejníkov. Učiteľ motivuje žiakov príchodom do triedy taktiež oblečený za čarodejníka, ktorý začaroval les. Vašou úlohou je ho odkliat'. Keď splníte všetky úlohy les odčarujete. Žiaci postupne pracujú v skupinách. Učiteľ riadi, pomáha, navádza ich k riešeniu.

Obrázok č. 8,9,10,11: Čarodejníci

Prameň: vlastný návrh

2.19.1 Aktivita: Zvieratka - Čarodejník začaroval zvieratá. Pomiešal ich.

Cieľ: Deti triedia zvieratá do skupín, spájajú obrázky so slovami./žirafa, medveď, slon, veľryba, srna, vlk, líška, atď.

Pomôcky: Karty s menami zvierat, obrázky zvierat.

Postup: Roztriedte zvieratká na tie, ktoré žijú u nás a cudzokrajné.

Obrázok č. 12,13: Zvieratka

Prameň: vlastný návrh

2.19.2 Aktivita: Strašidielka

Cieľ: Schopnosť rozpoznať písmena abecedy a spájať ich do slabík.

Pomôcky: papierový duch - strašidielko, vystrihnuté písmená abecedy, tabuľa, baliaci papier, lep, zošity, písacie potreby

Postup: Učiteľ prekvapí žiakov pripraveným papierovým strašidielkom, ktorý pôsobí veľmi nafučane a nešťastne. Vyzve žiakov, aby mu pomohli vymyslieť meno, a tým ho rozveseliť. Nápady žiakov učiteľ zapisuje na tabuľu, či baliaci papier. Spoločne vyberú pre neho najoriginálnejšie a najkrajšie meno. Aby strašidielko nebolo také smutné, rozhodnú sa mu predstaviť niektoré písmenká. Písmená ťahajú z košíka, komentujú svoj výber a prilepujú alebo magnetkami pripevnia na šaty strašidielka. Zo smutného strašidielka sa po tejto činnosti stane veselé, usmiate strašidielko, ktorému žiaci zaspievajú obľúbenú pieseň či riekanku. V druhej časti žiaci z písmen, ktoré pripevnili strašidielku na šaty, vytvárajú slabiky a zapisujú do zošita, napr. z hlások l-a vytvoria slabiku la, z m-i mi a podobne. K napísaným slabikám si môžu nakresliť obrázok strašidielka. Žiakov vedieme k písaniu správnych tvarov písmen.

Obrázok č. 14,15: Strašidielka

Prameň: vlastný návrh

2.19.3 Príprava na zimný spánok – vyplnenie pracovného listu

- Návčik viacslabičných slov
 - Priradovanie slov k zvieratám
- Pracovný list - príloha č. 1

2.19.4 Na jazere - vyplnenie pracovného listu, čítanie zo šlabikára – Teč vodička, teč

Čítanie zo šlabikára Lipka (M. Nemčíková str. 70)
Pracovný list - príloha č. 2

Učiteľ iba usmerňuje prácu detí. Skupiny sa striedajú na jednotlivých stanovištiach. Medzitým urobíme prestávku. Naučíme sa kúzlo hypnóza - sugescia. Priblížime ukazováky. Zopneme ruky ako v modlitbe, vystrieme ukazováky a vzdialime od seba. Vymyslíme čarovnú formulu a paličkou krúžime nad prstami. Tie sa k sebe magicky priblížia a spoja.

Na záver použijeme strašidielka, ktoré môžeme premietat' na stenu pomocou baterky v noci pred spaním. Deti tieto kúzla veľmi zaujímajú a majú z nich veľkú radosť. Na záver zhodnotíme prácu a odčarujeme les „Odklínam, odklínam les , Ty čarodej doň už nelez!

Záver

Naučiť sa dobre čítať, čítať s porozumením, čítať rád je predpokladom k dosiahnutiu čitateľskej gramotnosti. Čítanie pritom slúži hlavne ako prostriedok k dosiahnutiu ďalších cieľov, ktoré sú kľúčom k úspechu - či už v škole alebo v zamestnaní a koniec koncov aj v osobnom živote.

Zvládnutie počiatocného čítania navyše v posledných rokoch komplikuje fakt, že pribúda DETÍ dyslektických (dyslexia - vývinová porucha čítania), pre ktoré zvládnuť techniku čítania je oveľa ťažšie. To všetko sú dôvody, prečo by sme mali počiatocnému čítaniu a metódam jeho výučby venovať zvýšenú pozornosť. V tejto práci som venovala pozornosť metóde splývavé čítanie – „SFUMATO“. Je to metóda, ktorá pracuje s prirodzenou hravosťou detí a využíva formy hry. Snaží sa upevniť techniku práce očí a snaží sa naučiť koncentráciu pohybu očí tak, aby oči mali dostatočný čas na zafixovanie čítaného textu. Oči prechádzajú kontrolované z hlásky na hlásku, potom deti hlasné prepojí nasledujúce hlásky bez prerušenia dychu a tónu. Čiže mozog týmto spôsobom získava oveľa viac času na spracovanie informácie, na vytvorenie predstavy, ktorá vedie k dokonalejšiemu pochopeniu významu. Deťom sa tak otvára možnosť vytvoriť si hlbší vzťah ku svojej materčine a viac porozumieť jazyku ako nástroju komunikácie. Nemenej dôležitý je fakt, že splývavé čítanie tvaruje a modeluje hlas. Intonácia vychádza z prirodzeného hovoreného prejavu, čoho je možné využiť pri odstraňovaní tichého čítania detí. Do výučby býva zaraďovaná obľúbená dramatická výchova, ktorá ich naučí čítať nielen s porozumením, ale s vlastným vnútorným zážitkom. Deti potom pri čítaní dokážu vystupňovať napätie, navodiť správnu náladu či pocit. A postupne sa tak zbavujú ostychu. Túto metódou sa deti naučia plynule čítať na konci 1. triedy, a to s vylúčením rizika dvojitého čítania. Splývavé čítanie je metóda ideálna pre výučbu detí so špecifickými poruchami učenia. Možno ju použiť v rámci prevencie alebo reedukácie zlého čítania.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. Copyright © 1986-2008 PaedDr. Mária Navrátilová & ABC Music[®] v.o.s., www.abcmusic.cz
2. KOMENSKÝ - Odborný časopis pre učiteľov základnej školy. 129.ročník-č.4-marec 2005 PEDAGOGICKÁ FAKULTA MASARYKOVEJ UNIVERZITY, BRNO. 2005 ISSN: 0323-0449
3. PaedDr. NAVRÁTILOVÁ, M. *Seminár „Sfumato - splývavé čítanie“*
4. Perception 2004, volume 33 Supplement
5. Sfumato ako efektívna metóda výučby prvopočiatočného čítania na základnej škole, Bc. Kalová Dagmar, 2009
6. Vzdelávanie detí s poruchami učenia a pozornosti © aktualizácia č. 8* / www.raabe.sk / www.skolskyportal.sk

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Príprava na zimný spánok – pracovný list

Príloha 2 Na jazere – pracovný list

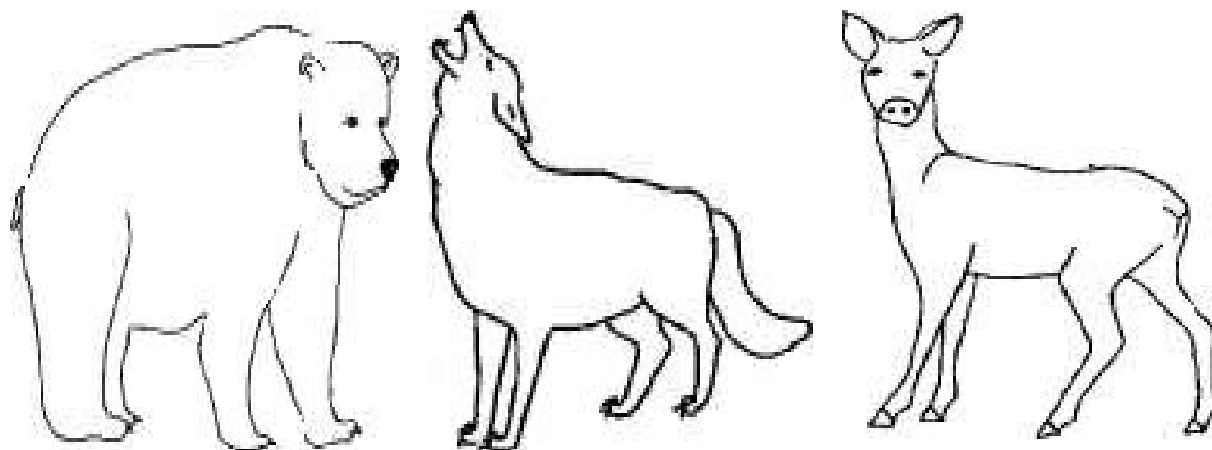
Príloha 1

Príprava na zimný spánok

Nacvič si najprv čítanie ťažších slov.

med ve di ca po sky to val u tes ni la
sta rost li vo do sta to čnú pre va ľo va la
vy hliad la u pra vi la naj vyš ší
o by va te ľov po ho dl ne drie mo ty
vy vrá te ný vy stla la ne o pus ti la

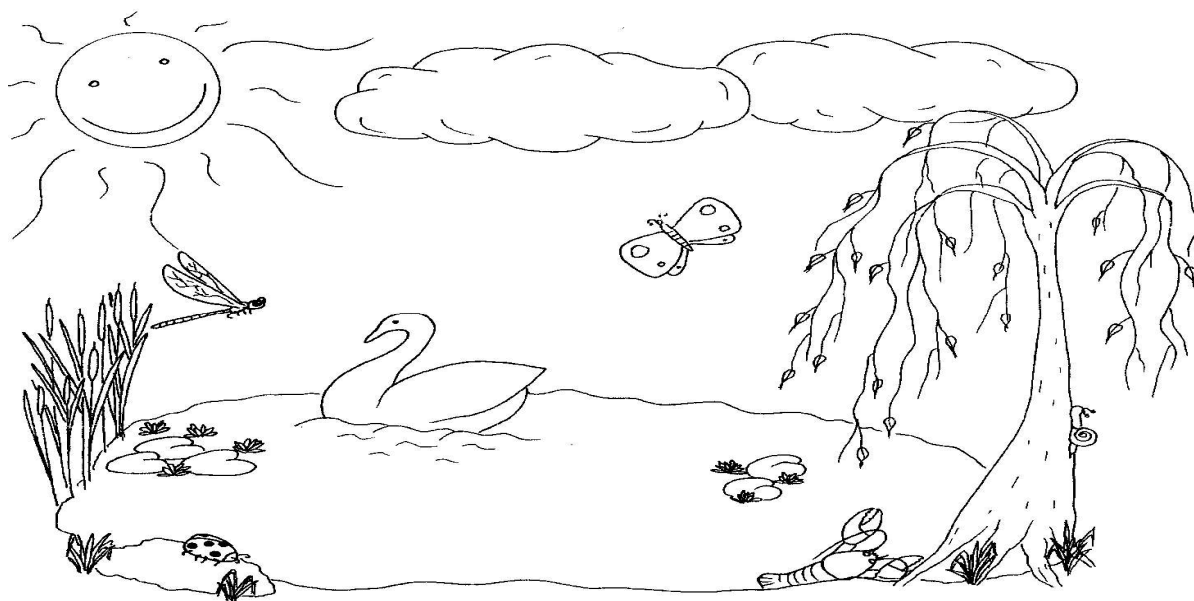
Ktoré slovo sa nehodí k obrázku? Prečiarkni ho.

medveď	vlk	srnec
medvedica	vlčica	srnčí
medvied'atko	vlčí	srnčiatko
medový	vlčatko	srnka
medvedík	vlak	síňa
medvedí	vlča	brnka

Príloha 2

Porozprávaj čo vidíš na obrázku. Slová (obrázky), v ktorých počuješ hlásku „l“, vyfarbi zelenou, v ktorých počuješ hlásku „k“, vyfarbi žltou farbičkou, v ktorých počuješ obidve hlásky, vyfarbi červenou.

Názvy vyfarbených obrázkov napíš do zošita.

K

.....
.....
.....

L

.....
.....
.....

K,L

.....
.....
.....